

Fogyatékos emberek a 21. századi magyar társadalomban

Konferencia Prof. dr. Bánfalvy Csaba tiszteletére

Program és absztraktfüzet

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Budapest, 2020. március 3.

Szerkesztők: Dr. Sándor Anikó, Drs. Cserti-Szauer Csilla, Szilágyi Boglárka
A konferencia Tudományos Bizottságának elnöke: Prof. dr. Könczei György

Kiadó: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
Kiadás helye: Budapest
Felelős kiadó: Dr. habil. Papp Gabriella dékán

Bánfalvy Csaba több mint negyven éve oktat és kutat az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karon. Szakemberek generációi számára tette hozzáférhetővé a gyógypedagógiai szociológia eredményeit, mely diszciplína egyik legelismertebb hazai szaktekintélye.

A konferencián együtt gondolkodunk a fogyatékossgal élő emberek társadalmi inklúziójának Bánfalvy Csaba által kutatott területeiről vitára hívva pályatársait és tanítványait.

**Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
Budapest
2020**

Tartalom

A konferencia programja	4
Bass László: Szegénység, gyermekszegénység.....	6
Støren - Váczy Blanka: A munka, mint cél és eszköz a norvég foglalkozási rehabilitációban	7
Szücs Marianna: A megküzdés stratégiái, eszközei ADHD-val diagnosztizált felnőtteknél - egy empirikus kutatás alapján	8
Pechan Eszter: Értelmileg akadályozott felnőttek szociális kompetenciájának fejlesztése mesékkel, történetmondással.....	9
Laki Ildikó: A felsőoktatás hallgatói – a fogyatékossgal élő hallgatók felsőfokú tanulmányai	10
Fazekas Ágnes Sarolta: Befogadó tervezés a felsőoktatás oktatási, tanulási környezetében	11
Mecséri Julia: Mit tehet egy nagyvállalat a fogyatékossgal élő személyek integrációja érdekében?	12
Keszi Roland: A mesterséges intelligencia nyílt munkaerőpiaci vonatkozásai - Víziók a foglalkoztatásról empirikus szociológiai és közgazdaságtudományi kutatási eredmények fényében	13
Komjáthy Zsuzsa: A kvótarendszer hatása a megváltozott munkaképességű, mozgáskorlátozott emberek integrált foglalkoztatására	14
Kovács Gábor: Munkaerő-piaci innovációk	15
Svastics Carmen: Önfoglalkoztatóvá válás és megváltozott munkaképesség	16
Dunás-Varga Ildikó: Szervezeti attitűdök a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatásáról - dilemmák a nyílt munkaerőpiaci inkluzióról	17

A konferencia programja

Levezető elnök: Cserti-Szauer Csilla, doktorandusz, ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola

9.30-9.40 Megnyitó

Dr. habil. Papp Gabriella, dékán, főiskolai tanár, ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

9.40 - 10.00 Köszöntés

Prof. dr. Könczei György, intézetvezető egyetemi tanár, ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar - Prof. dr. Bánfalvy Csaba köszöntése

10.00 - 10.20

Prof. dr. Bánfalvy Csaba, egyetemi tanár, ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar - A gyógypedagógiai szociológia helye

10.20-11.40 Társadalmi integráció különféle aspektusai

Dr. Bass László, egyetemi adjunktus, ELTE Társadalomtudományi Kar - Szegénység, gyermekszegénység

Dr. Støren - Váczy Blanka, egyetemi docens, Oslo Metropolitan University - A munka, mint cél és eszköz a norvég foglalkozási rehabilitációban

Dr. Szücs Marianna, egyetemi docens, ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar - A megküzdés stratégiai, eszközei ADHD-val diagnosztizált felnőtteknél - egy empirikus kutatás alapján

Pechan Eszter, doktorandusz, ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola - Értelmileg akadályozott felnőttek szociális kompetenciájának fejlesztése mesékkel, történetmondással

11.40 - 12.10 Kávészünet

12.10 - 13.10 Integráció a felsőoktatásban

Dr. Laki Ildikó, egyetemi docens, Milton Friedman Egyetem - A felsőoktatás hallgatói – a fogyatékossgal élő hallgatók felsőfokú tanulmányai

Dr. Fazekas Ágnes Sarolta, egyetemi adjunktus, ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar - Befogadó tervezés a felsőoktatás oktatási, tanulási környezetében

Mecséri Júlia, doktorandusz ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola - Mit tehet egy nagyvállalat a fogyatékossgal élő személyek integrációja érdekében?

13.10 - 13.40 Kávészünet

13.40 -15.00 Integráció a munkaerőpiacon

Dr. Keszi Roland, egyetemi adjunktus, ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar - A mesterséges intelligencia nyílt munkaerő-piaci vonatkozásai - Víziók a foglalkoztatásról empirikus szociológiai és közgazdaságtudományi kutatási eredmények fényében

Dr. Komjáthy Zsuzsa, egyetemi adjunktus, Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar - A kvótarendszer hatása a megváltozott munkaképességű, mozgáskorlátozott emberek integrált foglalkoztatására

Kovács Gábor, doktorandusz, ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola - Munkaerő-piaci innovációk

Svastics Carmen, doktorandusz, ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola - Önfoglalkoztatóvá válás és megváltozott munkaképesség

Dunás-Varga Ildikó, doktorandusz, ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola - Szervezeti attitűdök a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatásáról - dilemmák a nyílt munkaerő-piaci inklúzióról

15.00 – 15.20

Dr. Zászkaliczky Péter, intézetvezető főiskolai tanár, ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar - A konferencia zárása

Dr. Bass László, egyetemi adjunktus

ELTE Társadalomtudományi Kar

Bass László: Szegénység, gyermekszegénység

Absztrakt

A közgondolkodás gyakran értelmetlennek találja, hogy a gyermekek szegénységével mint önálló jelenséggel foglalkozik a társadalomtudomány, e vélekedés szerint a szegénység csupán a felnőttek esetében értelmezhető jelenség, amelynek elszenvedői éppen lehetnek a szegény családokban élő gyermekek is. A tudományos és a társadalompolitikai szakirodalomban is csak a múlt század utolsó évtizedeiben vált egyértelművé, hogy a gyermekszegénység sajátos jelenség. A gyermekek szegénysége eltér a szegénység általánosan jellemző sajátosságaitól. A szegénységben felnövő gyermekek helyzetének változtatása más intézkedéseket igényel, mint általában a szegénység elleni küzdelem. Az előadásban éppen ezért, a kapcsolódó kutatási - és fejlesztési eredmények kerülnek bemutatásra.

Dr. Støren - Váczy Blanka, egyetemi docens

Oslo Metropolitan University

Støren - Váczy Blanka: A munka, mint cél és eszköz a norvég foglalkozási rehabilitációban

Absztrakt

A norvég foglalkozási rehabilitáció irányvonalát és az ehhez kapcsolódó intézményi struktúrát nagymértékben befolyásolják a kormányzati szociálpolitikai törekvések, ezért nem lehet figyelmen kívül hagyni a norvég foglalkozási rehabilitáció integrációs és foglalkoztatáspolitikai beágyazottságát és annak jelentőségét. Ehhez szorosan kapcsolódnak a megváltozott munkaképességű személyek munkaerő-piaci integrálását segítő aktív, passzív- és kombinált eszközök. Azonban az elmúlt években ezeknek az eszközöknek a hatékonyságát számos kutatás vizsgálta és részben a kutatási eredményeknek köszönhetően jelentős reform intézkedéseket kezdeményeztek. Ezeknek köszönhetően mind a szolgáltatások palettája, mind pedig a szereplői is átrajzolódtak. Mindezeknek a foglalkozási rehabilitációt erősen meghatározó elemeknek a tömör bemutatását és tárgyalását öleli fel az előadás.

Dr. Szücs Marianna, egyetemi docens

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Szücs Marianna: A megküzdés stratégiái, eszközei ADHD-val diagnosztizált felnőtteknél - egy empirikus kutatás alapján

Absztrakt

„...És azt a legnehezebb kezelnünk, hogy kint vagyunk a társadalom szélén. Pedig nekünk nem látható a fogyatékoság vagy az egyebek. Egyszerűen a nem elfogadást nehéz kezelni.”

(NÁ, 42 éves nő, Budapest)

Az előadás egy participatív kutatás alapján azt tekinti át, hogy milyen módszerekkel, megküzdési stratégiákkal igyekeznek úrrá lenni az ADHD-val diagnosztizált felnőttek a szindróma által okozott nehézségeken, valamint melyek a sikeres megküzdéshez elengedhetetlenül szükséges emberi kapcsolatok. Rámutat a felnőttkori ADHD néhány olyan jellegzetességére, amelyek a megküzdés elősegítése irányában hatnak.

Drs. Pechan Eszter, doktorandusz

ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola

Pechan Eszter: Értelmileg akadályozott felnőttek szociális kompetenciájának fejlesztése mesékkel, történetmondással

Absztrakt

Az előadás a metamorphoses meseterápia módszerén alapuló intervenció alkalmazási lehetőségeit kívánja bemutatni egy budapesti napközi otthonba járó 24-65 éves értelmileg akadályozott felnőttek körében. A kutatás során a Boldizsár Ildikó nevéhez fűződő metamorphoses meseterápiás módszer alkalmazásával a résztvevők szociális és emocionális készségeire fókuszálva történnek a foglalkozások, annak érdekében, hogy éntudatosságuk és kommunikációs készségük fejlődjön, további pozitív attitűdök alakuljanak ki, a felelősségteljes döntéshozás támogatást kapjon, ezáltal társas kapcsolataikban sikeresebbek legyenek.

Dr. Laki Ildikó, egyetemi docens

Milton Friedman Egyetem

Laki Ildikó: A felsőoktatás hallgatói – a fogyatékossgal élő hallgatók felsőfokú tanulmányai

Absztrakt

Rendhagyó előadásomban két pont köré kívánom helyezni a tartalmat: egyfelől speciális módon áttekintném Bánfalvy Csaba fogyatékossgal élő hallgatókkal, emberekkel összefüggő munkáinak körét, kiemelve azokat a sajátosságokat, melyek számomra, de talán sok-sok szakmailag elkötelezett ember számára állomást, állomásokat jelentettek. Másfelől összefoglalnám azokat a jelenkori problémákat, még inkább „helyzeteket”, amelyek e hallgatói, társadalmi körben még mindig megoldásra várnak. A felsőoktatás spektruma megközelítőleg 20 éve más dimenziókat nyitott meg az intézmények rejtelseiben. Ennek fontosságát, jelentőségét nem hagyhatjuk figyelmen kívül, mint ahogy azt sem, vannak olyan emberek, akik az ügy valódi harcosai. A jelen előadás ennek jegyében kerül megtartásra és tovább gondolásra.

Dr. Fazekas Ágnes Sarolta, egyetemi adjunktus

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Fazekas Ágnes Sarolta: Befogadó tervezés a felsőoktatás oktatási, tanulási környezetében

Absztrakt

Az előadás célirányosan a felsőoktatás területén a fogyatékossgal élő személyek számára jelentkező oktatási és tanulási környezetben megjelenő (a tanulásszervezéssel kapcsolatos, oktatástechnikai és oktatás-módszertani) akadályok vizsgálatával foglalkozik. Az előadás tartalmazza a legfontosabb kapcsolódó fogalmak meghatározását, rövid áttekintést nyújt a támogatás alapvető típusairól, majd ezt követően sor kerül a nemzetközi szakirodalom alapján a – jelenlegi hazai gyakorlattól minőségileg eltérő – az úgynevezett „befogadó oktatási és tanulási környezet” (Inclusive Teaching and Learning Environment) kialakítását célzó elméletek közül, kiemelten egy modell bemutatására. Az előadás rövid áttekintést nyújt arról, hogy a kapcsolódó hazai szakirodalomban milyen hasonló problémafelvetésekre került sor. Az újdonságtartalmat az oktatás és tanulási környezetben a fogyatékossgal élő személyek számára jelentkező akadályok azonosítása és a hazai szakmai környezetben egyáltalán nem, vagy alig ismert megközelítések (modellek) ismertetése adja. Az ismertetett felvetések, az új megközelítések tárgyalása azzal a céllal történt, hogy ezek szélesebb szakmai körben ismertté és megvitatottá váljanak.

Drs. Mecséri Julia, doktorandusz

ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola

Mecséri Julia: Mit tehet egy nagyvállalat a fogyatékossgal élő személyek integrációja érdekében?

Absztrakt

A Szerencsejáték Zrt. fogyatékossgügyi tevékenysége a kezdetektől: a foglalkoztatástól a szemléletformálásig.

Keszi Roland: A mesterséges intelligencia nyílt munkaerőpiaci vonatkozásai - Víziók a foglalkoztatásról empirikus szociológiai és közgazdaságtudományi kutatási eredmények fényében

Absztrakt

„Mottó: Sem meglepni, sem sokkolni senkit nem céloz – de a legegyszerűbben összefoglalva azt mondhatom, hogy a világban léteznek ma már gondolkodó, tanuló és kreatív gépek. E képességük rohamosan fog fejlődni, és – a közeljövőben – az általuk feldolgozott problémák köre összemérhető lesz azokkal a problémákkal, amelyekkel az emberi elme eddig megküzdött.” (Herbert Simon, Nobel-díjas szociológus, közgazdász)

Napjaink munkaerőpiaci szereplői, mind a kínálati, mind a keresleti oldal tekintetében az ún. „felforgató technológiák” (disruptive technology) teremtette közegben működnek. A szervezetek ma is javarészt a már-már réginek mondható, egyes közgazdászok és szociológusok által bírált, mások által továbbra is egyetlen, még működő modellnek bizonyuló neoliberais gazdaságtan által magyarázott keretek közt működnek.

Bizonyosnak tűnik, hogy a(z üzleti) szervezetek helye az új ökoszisztémában rohamosan változik és növekvő sebességgel változni fog, ezért a korábbi munka-és szervezetszociológiai empirikus elemzésekben használt, hagyományos független és függő változók hatása, jelentése ma már nehezen nyomon követhető, így komoly átgondolás tárgyává vált. A szervezetek ugyanis gyakorta a „levegőben lógva”, szilárd lábakon álló modellek nélkül működnek.

A felforgató technológiák legdinamikusabban fejlődő része az információtechnológiához kötődő, digitális innovációk közé tartozik, melyek közül a mesterséges intelligencia központi szerepet foglal el. E közegben a szociológia tudománya a közgazdaságtudományhoz hasonló nehézségeken megy át, mellyel párhuzamosan szintén forrongó viták zajlanak a világ társadalomtudományi gondolkodásában.

Az előadás áttekintést nyújt a terület – szervezetszociológiához és munkagazdaságtanhoz kapcsolódó fejleményei közül néhányról. Az előadás átfogó kép felvázolását igyekszik nyújtani az elkövetkező 1-2 évtized várható megatrendjeiről, elsősorban nem az elméleti oldal diskusszióiba való bekapcsolódással, hanem empirikus kutatási eredmények bemutatásával.

Dr. Komjáthy Zsuzsa, egyetemi adjunktus

Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar

Komjáthy Zsuzsa: A kvótarendszer hatása a megváltozott munkaképességű, mozgáskorlátozott emberek integrált foglalkoztatására

Absztrakt

Az elmúlt néhány évtizedben több jelentős törvényalkotás, jogszabály módosítást történt hazánkban, annak érdekében, hogy a megváltozott munkaképességű munkavállalók minél nagyobb arányban jelenhessenek meg a nyílt munkaerőpiacon. Ennek ellenére nem történt számottevő változás a foglalkoztatási helyzetükben. Az okok feltárásánál vizsgáljuk a megváltozott munkaképességű mozgáskorlátozott emberek foglalkoztatását támogató néhány hazai és nemzetközi törvény, foglalkoztatásra gyakorolt hatását az Alaptörvénnyel összefüggésben, továbbá a nagyvállalatok érdekeltségi rendszerét a foglalkoztatásban. Az előadás kitér egy közelmúltban feltáró jelleggel Nyugat – Dunántúlon folytatott doktori kutatás, jelen témát is érintő, - utókövetéses vizsgálatának tapasztalataira, eredményeire.

Kovács Gábor: Munkaerő-piaci innovációk

Absztrakt

A 20. századi gazdasági növekedési elméletek egyik alappillére az innovációra épülő gazdaság kibontakozása az intézmények, a vállalkozások és a technológiák fejlődésével a szociális és foglalkoztatási struktúrákat is átrendezi. A gazdaságok erősödése és gyengülése, a különböző piaci tendenciák alakulása előbb-utóbb kihat a fogyatékossgal élő emberek munkapiaci aktivitására is. A sérülékeny társadalmi csoportok pozíciójának változása, társadalmi mobilitása sokkal jobban követi a negatív gazdasági folyamatokat az érdekeiket sikeresebben érvényesítő, az innovációs gazdaságokban versenyelőnyrel rendelkező rétegeknél. Míg az utóbbi években bekövetkező makroszintű gazdasági változások jótékonyan járultak hozzá a foglalkoztatási szint dinamikus emelkedéséhez, addig egy bekövetkező recesszió várható következményeinek hatásai ezt a tendenciát akár meg is állíthatják. A sérülékeny társadalmi csoportok munkapiaci helyzetének javítására nem csupán az állami intézményrendszer fejlesztése, új jogszabályok életbe léptetése, hanem a munkapiaci innovatív kezdeményezések: foglalkoztatási programok, szolgáltatások célzott támogatása hozzájárulhat hozzá.

Az önálló életvitelt támogató technológiai fejlesztésekkel sokkal több lehetőség áll rendelkezésre a gazdaságok számára, hogy a fogyatékossgal élő emberek foglalkoztathatóságát javítsák, mégis lassan jutnak el a fejlett technológiák rendelkező iparágak odáig, hogy az innováción alapuló adekvát foglalkoztatási gyakorlatok elterjedjenek. Az ember kiteljesedését segítő foglalkoztatáshoz a kisebb léptékű közösségi megoldások biztosíthatnak alapot a hosszú távon fenntartható, gazdasági recessziókat is túlélő gyakorlatokhoz, fejlesztési koncepciókhoz, innovációs modellekhez.

Svastics Carmen: Önfoglalkoztatóvá válás és megváltozott munkaképesség

Absztrakt

Az önfoglalkoztatóvá válás, mint a fogyatékossgal élő emberek munkaerőpiaci érvényesülésének egyik lehetséges formája, hazánkban mindedig kevés figyelmet kapott. Miközben a nemzetközi statisztikák azt mutatják, hogy a nem fogyatékos emberekhez képest a fogyatékossgal élő emberek nagyobb arányban vállalkoznak, és ezáltal magasabb életminőséget érhetnek el, addig a magyar gazdasági és társadalmi környezet a vállalkozóvá válásukat és vállalkozóként való boldogulásukat mindedig kevésbé támogatta. Előadásomban egy 2018 óta tartó empirikus kutatás eredményeit kívánom bemutatni, mely feltáró jelleggel kívánta megvizsgálni a fogyatékossgal élő vállalkozók előtt álló kihívásokat, akadályokat és az őket támogató tényezőket, külön hangsúlyt fektetve a munkaerőpiac épségista elvárásaira.

Drs. Dunás-Varga Ildikó, doktorandusz

ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola

Dunás-Varga Ildikó: Szervezeti attitűdök a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatásáról - dilemmák a nyílt munkaerőpiaci inkluzióról

Absztrakt

Előadásom első részében röviden kitekintünk a fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatos attitűdökre az oktatás és képzés területétől a foglalkoztatásig, néhány nemzetközi és magyar kutatási eredményen keresztül. Ezután a 2017-ben végzett interjúkból és 2018-as munkáltatói kérdőívből mutatok be - további kutatást és diskurzust igénylő - vélekedéseket, fókuszban a munkaerőpiaci befogadás kérdéskörére (miért, kinek, mit és hogyan).